

Václav Klaus: Chatrnost a spornost amerických prezidentských voleb

- CZ24 News | 14. listopadu 2020

USA: I když je americký systém volitelů a různých vah jednotlivých států unie pro – průměrně pozorně (tedy nepozorně) se politikou zabývajícího – člověka z unitárního státu, jakým je Česká republika, trochu zvláštní, respektujme, že odráží historicky vzniklý americký federalismus. Nebyl narýsován od stolu nějakým volebním expertem, Spojené státy vznikaly evolučně a v průběhu času se proměňovaly. Nakolik je tento federalismus autentický a nakolik je dodnes autenticky pocítován, nevím. Jsou tam sice zarputilí „patrioti“ svých států, kteří se s nimi silně identifikují (což tomuto systému dává jistou substantiální základnu), ale Amerika se dlouhodobě chlubí svou unikátní vnitroamerickou mobilitou – je snadné (a časté) přestěhovat se tisíce kilometrů, což vazbu k jednomu konkrétnímu místu jistě oslabuje. Tak jednoduše se Evropané nestěhují, nemají proč. Ale o to mi teď nejde. Daleko méně pochopitelný je pro „spořádaného“ Čecha (ale stejně tak i pro další Středoevropany) chaos průběhu voleb. Je módou připomínat pro nás nepředstavitelné volební prohřešky – americký volič se nemusí ve volební místnosti prokazovat žádným průkazem (i když se v řadě jiných situací v USA identifikovat musí – např. když si v některých státech kupuje alkohol), není vyloučena možnost dvojího hlasování (korespondenčně i přímo), je běžné volit „mrtvé duše“ (používání registračních lístků zemřelých), atd. Leckde bylo sčítání hlasů přerušeno pro poruchy proudu, jinde pro únik vody, jinde pro nedostatek barvy do tiskáren, jinde pro nedostatek hlasovacích lístků. Nechápeme podivné výpadky průběžných informací o volebních výsledcích v některých státech v průběhu volební noci a následných hodin, ani následné skokové změny průběžných výsledků. To vyvolává nejrůznější podezření. Oprávněně. My Češi také nechápeme možnost volit řadu týdnů předem. Za principiální popření čistoty voleb považujeme možnost a

obrovský rozsah korespondenční volby, která by měla být jen zdůvodněnou výjimkou. Jednou za čtyři roky by snad člověk nemusel nikam cestovat, mohl by si „udělat“ volno, mohl by si vzít čistou košili a kravatu a spořádaně přijít do volební místnosti. Není to férová cena za možnost podílet se na politickém rozhodování? Je to cena příliš vysoká? Vždy se ve volbách také kupovaly hlasy (i když já to nechápu), ale korespondenční volba to nesmírně usnadňuje. Jak je možné, že byl v těchto amerických volbách poměr hlasů zaslaných korespondenčně zcela jiný než v případě osobně odevzdaných hlasů. A navíc vždy ve prospěch jedné strany. Od okamžiku pádu komunismu jsem proti tomu u nás bojoval, když to bývalo znovu a znovu navrhováno. Podivný výsledek opakovaných rakouských prezidentských voleb byl před několika lety velkým varováním. Nevadí to Americe? Nebo – eventuálně – nevyhovuje to někomu v Americe? Ale to jsou věci spíše technické a procedurální. Jsem přesvědčen, že je podstatnější něco jiného. I když je hlasování individuálním aktem, vzhledem k racionální ignoranci voliče (což je respektovaný pojem školy veřejné volby, nikoli povýšená nadávka) je třeba voliče agregovat pomocí nějakého vhodného klíče. Historie ukázala, že jsou nejvhodnějším agregačním mechanismem politické strany. Když jsou ideově jasně definované, pak svou agregační roli vykonávají dobře. Není dnešní volební problém Ameriky dán také neuvěřitelnou slabostí a prázdnotou amerických politických stran? Je evidentní, že dvě hlavní americké politické strany – republikánská a demokratická – jsou v současnosti jen vyčpělou karikaturou sebe sama. I když základní členění na pravici a levice přetrvává, mnoho dalších definičních charakteristik, které tyto strany v minulosti oddělovaly, je ztraceno. Republikáni jsou sice konzervativnější, ale přijali za své mnohé postoje, které by jejich politici (i voliči) o generaci či dvě dříve nemohli nikdy akceptovat. Demokraté (podobně jako naši sociální demokrati) udělali radikální krok doleva. Všechno začíná být „fuzzy“, tedy rozmlžené, promíchané. Strany proto svou původní nesmírně produktivní agregační roli nehrají. Dominuje personální obdiv či naopak nenávisť, dominují módní (zdánlivě nepolitická) témata, dominuje forma nad obsahem, a s ní související klíčová role reklamních agentur. To všechno dohromady volební akt degraduje a snižuje hodnověrnost demokratického systému jako takového. Nedopusťme, aby něco podobného nastalo i u nás. V Americe šlo o hodně, i pro nás. Nemělo by to být takto znevažováno a zpochybňováno.

Autor: Václav Klaus

Zdroj: <https://www.institutvk.cz/>